

Oponentský posudek k bakalářské diplomové práci

Název práce: Představy Čechů o Francouzích

Autor práce: Petra Zemenová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Karolína Pauknerová, Ph.D.

Oponent práce: Jan Bierhanzl, Ph.D.

Čtenář předložené práce, jenž usiluje o to, posoudit práci jako celek, je konfrontován s určitou nevyvážeností dvou hlavních částí: zatímco teoretická část představuje poměrně jasný a přesný úvod do problematiky stereotypu a předsudku, část praktická není prosta některých závažných, a to nejen metodologických, nedostatků.

Navzdory totuto zásadnímu předělu, i v části teoretické najdeme několik sporných momentů a nepřesností.

Na straně 13 autorka například píše: « Celkově panuje názor, že etnofaulismy jsou vyjádřením etnických či rasových stereotypů a je možné, že jsou následně příčinou předsudků vůči určitým skupinám ». Znamená to, že etnofaulismy jsou zároveň výrazem stereotypů a jejich příčinou?

Celá řada neobratných formulací a nepřesností plynoucích (patrně ze špatného překladu zmíněné knihy) je spojena s citováním knihy *Xenofobní průvodce*. Na straně 16 autorka bez uvozovek představuje jednoho z autorů knihy jako milovníka « patnácti druhů cibule ». Jde-li o doslovný přepis z přebalu knihy, měly být použity uvozovky. Dále v části o kultuře je poněkud zmateně formulován předsudek č. 3 « Francouzi milují pocit rychlého života, energického a stylového. Vše nejnovější je důležité. Francouzi spokojeně akceptují i nátlakový prodej, jen když je barva na té věci ještě čerstvá. Ve všem co Francouzi dělají, se neustále pohybují sem a tam, od báječného k absurdnímu (Yapp & Syrett 2009: 18). » (opět se patrně jedná o špatný překlad originálu, který však bude fatální pro správné porozumění jedné otázky z dotazníku. Další podobné případy na str. 23).

Dále v části I.2.2. Seznam nejčastějších předsudků autorka opakovaně dokládá studované stereotypy výpovědmi, které uvádí formulacemi typu « pravdou je, že » či « skutečně », například na straně 19 píše: « *pravdou je*, že francouzský životní styl je celkově trochu posunutý ». Otázka zní, následuje po této formulaci stereotyp, empirické (či osobní) potvrzení onoho stereotypu, nebo se naopak jedná o výpovědi, které podle autorky nejsou předsudečné? Další příklady na straně 19: « Francie *skutečně* patří mezi sýrové velmoci », « Bagety doprovází doslova každé jídlo a jsou *skutečně* „každodenní chléb“ ».

V části Nacionalismus a identita (str. 23) si čtenář neví rady s tvrzením: « Z mých zkušeností s Francií mohu potvrdit, že Francouzi jsou velmi pyšní na svůj národ a na svou zemi. » Jaký je status této výpovědi? Jedná se o potvrzení stereotypu z vlastní zkušenosti?

Nyní k praktické části práce. V práci na takové téma by bylo vhodné se vyvarovat i jiných předsudků, než jsou předsudky o Francouzích, např. předsudku genderového, kterého se

autorka patrně dopouští na straně 27, kde píše o učitelích v mužském rodě a o uklízečkách a kuchařkách v rodě ženském : « V první řadě jsem oslovila základní školu Generála Klapálka v Kralupech nad Vltavou, v níž jsem testovala nejen její žáky, ale i zaměstnance, učitele, kuchařky a uklízečky (...). » Kromě genderových limitů se praktická část vyznačuje také jistými sociálními limity zvolené metodologie, které sama autorka konstatuje na straně 35 : « Respondenti s výučním listem bohužel nebyli schopni pochopit samotné zadání dotazníku, a proto bylo nutné dotazník vyplňovat s nimi. » Neměla tato sociální omezení být důvodem k přepracování dotazníku ?

Nejzávažnějším problematickým bodem části II.2.3 Popis a interpretace výsledků studie (a zároveň vyznění celé práce) je hypotéza č. 2 (osobní zkušenosti s Francií nebo studium spojené s Francií má vliv na snížení míry předsudečnosti) a její interpretace. Tato hypotéza a její interpretace s sebou nesou dva závažné metodologické problémy:

1) Dotazník umožňuje pouze míru ztotožnění, neumožňuje odmítnutí daného stereotypu. Nemůže tak práce sloužit spíše k potvrzení předsudků, než ke snižování jejich míry? Viz str. 52 a nejspornější odstavec celé práce: «není dobré, když někdo prohlašuje něco o národě, se kterým se nikdy neseťkal». Samo zadání dotazníku však nutí ty respondenty, kteří nikdy nebyli ve Francii právě k tomu, co autorka práce kritizuje: prohlašovat něco o národě, se kterým se nikdy neseťkali.

Podobně v závěru autorka konstatuje ztotožnění se s danými předsudky. Avšak otázka po ztotožnění se s nabízenými stereotypy nebyla součástí výzkumu. Nezůstává tedy otevřená?

2) Otázka takzv. snížení míry předsudečnosti. Cituji na straně 37: «Z grafů je také patrné, že respondenti, kteří znají Francii, jsou více přesvědčení, že Francouzi jsou elegantní. Jedná se tedy o potvrzení hypotézy č. 2 (osobní zkušenosti s Francií nebo studium spojené s Francií má vliv na snížení míry předsudečnosti). » Nejde v tomto případě spíše o zvýšení míry předsudečnosti? Anebo jde-li opravdu o snížení míry předsudečnosti, znamená to, že „elegantní“ či „přátelský“ nejsou předsudky, zatímco například „snobský“ ano?

Přes tyto námitky, a zejména pro velmi dobrou teoretickou část, navrhuji práci k přijetí.

Hodnocení: 3 (dobře).

V Praze dne 1. února 2014

Jan Bierhanzl, Ph.D.